

En la *Crònica* de Desclot es tracta també d'un clos adjacent a un edifici de ciutat, no destinat al bestiar: en l'assalt de la Ciutat de Mallorca per les forces del Conqueridor «anaren a la ciutat, amunt e avall occint serrayns --- e hòmens de Tortosa atrobaren lo rey serray en un corral, e amenaren-lo al rey --- cascus anaren per la ciutat --- e veren tants serrayns morts per cases, e per carreres, e per ortes e per corrales, que gran feredat era, sols de veure».¹

Però la documentació que aporten els nostres docs. medievals, no literaris, és encara més antiga i no menys instructiva sobre el sentit. La primera dada que trobo és de 1168, en què Anfós I dona a Santes Creus unes cases de Barcelona situades en el lloc dit «lo corral del Comte» (*BABL* II, 265); «in civitate Bala-garii, qui affrontat de una parte in corral Raimundi de Anglerola», a. 1176 (*Cart. de Tavèrnoles*, 162 [19]); «illud corrale quod est ante domos --- istud corale ---», Poblet, a. 1188, «unum curral cum sua domo que --- habemus --- in villa de Monte Albo <'Mont-blanc'>», ibid. a. 1206 (*Cart. Poblet*, pp. 109, 214); «que avie treytz moltos del corral d'En Balaguer Blanch» procés de Pere de Palau, Camarasa a. 1295-9 (CaCandi, *MiHistCat.* II, 181); 'recinte tancat amb troncs, que s'usa atansat a una penya com a atans de bestiar' en doc. de Tortosa de 1341 (*BABL* XI, 411, veg. la cita que he donat s. v. *atans*); «corral» per a toros, a Mallorca, princ. S. xv (*BABL* VI, 147); *corral* sovint en el *Spill* de Castellbò, any 1518 (localitzats a Castellciutat, f° 81v, a Estamariu, f° 100v, etc.);³⁰ l'afrontació «devalle fins al corral de la Bastida» en el litigi de 1519 entre Pallars i Bellera (que copio l'any 1959 a Rialb, d'una còpia del S. xviii).

Completant el quadro semàntic i l'extensió geogràfica del mot en català, tenim que avui és general a tot el territori lingüístic, incloent-hi tot el País Valencià (des de Vinaròs fins a Pego, Xàtiva, Alcoi i més enllà, allí especialment amb el sentit 'dependència adherida a una casa', però també clos per a bestiar)² i les Balears, car a les Illes justament presenta una unió de sentits o matisos més o menys ampliat, especialitzats o translàtics,³ propis d'allà (*AlcM*, §§ 3, 5a, 5b, 7, 8, 10; «toril», «trozo de tierra que se destina a cada ganadero para que en él paste su ganado», *Damen.*, de manera que pot arribar a significar a Mallorca una mena d'hort, *DAG.*, o el mateix escamot de bestiar menor, *Damen.*) i el mot arriba fins a les parts més altes de les comarques pirinenques (Serres de Cadí i Port del Comte,⁴ altes valls pallareses): a Cardós, Vall Ferrera i altres del Pallars superior hi ha una coincidència de mots i coses entre l'era de batre i el clos de bestiar, de manera que l'era es diu també *kořál* (a Tavascan, on tot és junt, l'*era* és la part a dins del cobert, i *kořál* la de fora; a Ferrera i altres pobles de la zona, també la jaça o tanca de pedres a muntanya, sense sostre, es diu *corral descubert*, i allí i pertot hi ha *kořáls* per al bestiar menut, 1932-5).

Com a comprovació de l'antiguitat i pregon arrelament de *corral* podem citar el fet que en l'onomàstica va anar aplegat amb el vell i popular article *rpse*, de

manera que *Ponç Dex-corrall* consta ja l'any 1280 com a nom d'un cobrador de la lleuda (*lexder*) que va cobrar a Tamarit l'embarc que es va fer a un mercader de València (*MzFerrando, Catàleg dels docs. valencians de l'AAA* II, § 1181).

La documentació i història semàntica del mot en les altres llengües hispano-pirenaiques no és menys nodrida que en català. Vaig aplegar-la extensament ja en el *DCEC* (I, 908-11; IV, 975). Heus ací l'essencial. *Castellà*: 'pati (a l'entrada d'un castell o un monestir)' en el P. del *Cid*; també es troba en un doc. d'Oña de 1014 (en còpia, però coetània) i en un de Saragossa de 1119 («illo *corral* cum sua torre»); *currale* 'lliça (per combatre en el judici de Déu)' en el b. llatí dels Furs d'Aragó en ms. de princ. S. XIII, i en el sentit d'«atrium» en el Fur d'Osca de 1247; *corral* 'atri, rebedor' en la Bíblia de l'Escorial del S. XIII, 'pati' en docs. de Santofia, 1210, i de Villafranca del Bierzo, aa. 1270 i 1294; 'recinte (oratori d'un sant)' en Berceo; 'cort de porcs' en el *L. de Alexandre*; 'pati d'un castell' en la llegenda de Juan de Montemayor (Ss. XIII-XIV, ms. del xv); *corrales de ovejas* «griego *aula*» *APal.*; «*corral* de gallinas», «*corral* estrecho entre paredes», «patio de casa», «lugar no tejado», *Nebr.*; «el atajadizo o cercado que se hace en los ríos para encerrar la pesca y cogerla» llei de 1552; ast. or. *corral* «establo».

Gall-Portuguès. Gall. ant. *curral* sovint en les *Cantigas* d'Alf. X;⁵ port. *curral* «cercado de paos para recolher gado e apanhar peixe», «na igreja, espaço cercado de bancos para pessoas de distinção», «grêmio da Santa Madre Igreja» (ja João de Barros, a. 1540), «glebas cercadas de paredes, que só produzem centeio, e onde os gados descansam» en el Nord de Portugal, segons Gçvs. Viana; però en la documentació portuguesa arcaica ja apareix *Curraes* (o la forma llatinitzant *Currales*) en un doc. de 1086 i dos de mitjan S. XIII.⁶

Llengua d'oc, on és d'importància decisiva, per als problemes etimològics, la presència del mot, que hi és o ha estat bastant general, almenys en els dominis gascó i llenguadocí, i això ja des de mj. S. XIII almenys, especialment aplicat a llices o llocs de combat, entre altres en *Jaufré*: «Que Jaufrés es --- que-l vi ab Galvan abrassar, e deroquet lo senescal / a junta <'justa, fr. *joute*'>, lai en un *coral*» (també en aquest ms. és força freqüent *-r-* per *-rr-*), v. 9482 (cf. 9451, pel qual es veu que el lloc no pot ser lluny de la sortida de la fortalesa de Carduelh); també 'lliça, camp clos on batallen entre elles dues tropes de 100 cavallers» (en *Guilhem de la Barra*, d'Arnaut de Castel-nau d'Arri, a. 1318), i probt. el mateix en el marsellès R. Ferat (c. 1300: «anc non ausist tan mortal guerra / sobre lo port en lo *corral*»); 'lloc on celebren consell els cavallers' (en el tolosà G. Anelier, *Guerra de Navarra*, fi S. XIII, v. 1981); «enclos pratiqué danš une rivèrre pour y prendre du poisson» en bearnès antic.

Avui molt estès en gascó, *courrau* «parc, bercail, étable à moutons», «maison avec ses dépendances»